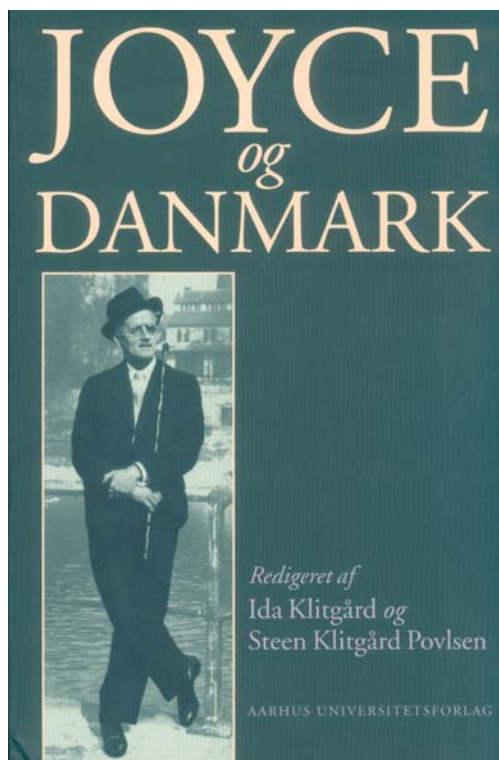

En dansk hyldest til James Joyce

Et kærkomment indslag i den store mængde af Joyce-materiale, som hvert år udkommer i hele verden

Ida Klitgaard & Steen Klitgaard Povlsen (udg.): *Joyce og Danmark*. Med bidrag af Frits Andersen, Poul Bangsgaard, Benjamin Boysen, Karsten Kleis Engelberg, Anker Gemzøe, Jacob Greve, Inge Sloth Jacobsen, Ida Klitgård, Carsten Madsen, Bo Tao Michaëlis og Steen Klitgård Povlsen. Aarhus Universitetsforlag 2006, 197 s., 248 kr.

Af Louise Godt

Bogklubbers lokkende introduktionstilbud har gjort deres til, at mange bogreoler gemmer på mindst ét eksemplar af en Joyce-roman. Men ubøjede bogrygge vil snart vidne om, at den ofte får lov til at blive dér, trygt klemt inde blandt krimier og ordbøger, hvor den drysser lidt intellektuel *street credit* ud over sine farvestrålende naboer.

Den irske forfatter James Joyce (1882-1941) har om nogen fået ry for at være utilnærmelig og kompliceret. Selv i en fin dansk oversættelse kan de færreste ejere af *Ulysses* prale af at have kæmpet sig igennem alle dens 18 kapitler.

Joyce og Danmark er et kærkomment indslag i den store mængde af Joyce-materiale, som hvert år udkommer i hele verden. Denne gang er vinklen dansk, og James Joyces betydning for Danmark, men også Danmarks betydning for Joyce, er centrum for de 13 kapitler, alle skrevet af danske akademikere med Joyce som fælles

interesse. Antologien er delvist bygget på indlæg holdt på konferencen "Joyce og Danmark", arrangeret af Center for Irske Studier i Aarhus, Aarhus Universitet, i maj 2004.

Ifølge redaktørerne vil *Joyce og Danmark* gøre det muligt at danne sig et overblik over forholdet mellem denne mastodont på det litterære verdenskort og så lille Danmark. Ud over at tegne et billede af danske forfatters Joyce-inspiration er målet at øge interessen for Joyce og bidrage til, at hans værker bliver læst og genlæst, både af den akademiske og af den almindelige læser.

Således berører de første bidrag i antologien J.P. Jacobsen og Georg Brandes' indflydelse på Joyce. Poul Holm Bangsgaard fremlægger beviser på, at Joyce har læst Jacobsen. Ikke alene kan man i brevvekslinger finde Jacobsen direkte nævnt, man kan også spore sidstnævntes indflydelse i eksempelvis *Ulysses*, hvor det 13. kapitel viser tydelige referencer til Jacobsens *Niels Lyhne*. Joyce havde nemlig lært at læse dansk! Brandes' indflydelse på Joyce er i Benjamin Boysens udlægning mere subtil. Her er det Brandes' bog om Shakespeare, der danner baggrund for en diskussion af Hamlet, som Stephen, en af hovedkaraktererne i *Ulysses*, fremfører.

Dublin, Århus og Viborg

Den største del af artikelbidragene til antologien kredser om Joyce som inspiration for danske forfattere. Prominente folk som Tom Kristensen, Per Højholt og Svend Åge Madsen er nogle af disse, der ifølge de sammenlignende læsninger mere eller mindre udtalt skriver med Joyce som inspirationskilde. Der bliver dog i *Joyce og Danmark* aldrig tale om snævre komparative analyser med fortænkte udledninger, og de behandlede danske forfattere praktiserer aldrig banale efterligninger af Joyces nyskabelser, for som Carsten Madsen citerer Per Højholt for, så "kan [man] få den tanke, at ingen forfatter med rimelig ambitiøs sejlføring kommer af stedet uden *sin Joyce, sin Kafka, sin Proust, sin Faulkner osv.*, tælles d'herrer ikke blandt mandskabet, bliver de lig i lasten" (s. 64). I denne henseende aktualiserer Højholt og de andre Joyce, og peger på nye aspekter ved sidstnævnte. Snarere drejer det sig om veloplagede nedslag i tematikker, der både belyser oversete sider ved den pågældende danske forfatter, men som også samtidig sætter fokus på knap så udforskede aspekter af den monstrøse Joyce. Eksempelvis retter artiklen om Per Højholt opmærksomheden mod skriveprocessen som mål, den postmoderne moder er centrum for læsningen af Henrik Bjelke og Joyce, og endelig er det den karakteristiske Joyce'ske sammenblanding af sprog, genrer og virkeligheder, der indrammer Svend Åge Madsen-læsningen.

Samme Madsen har desuden, ifølge Anker Gemzøes læsning, ladet sig inspirere af Joyces Dublin, således at Århus spiller samme centrale rolle i hans forfatterskab, som den irske hovedstad gør det for Joyce; hos Peer Hultberg er det Viborg, der udgør fiktionens verden.

Ud over den gensidige inspiration imellem Joyce og danske forfattere rummer *Joyce og Danmark* indlæg om oversættelsen af Joyce til dansk, den danske presses modtagelse af Joyces værker og endelig om at undervise i *Ulysses*. Det danske James Joyce selskab afslutter antologien med et blik på egen historie.

***Ulysses* som event**

Man kan ikke komme på mange aspekter, der – inden for den fastlagte ramme – ikke er dækket i *Joyce og Danmark*. De komparative tekstlæsninger er spækkede med interessante iagttagelser og slår tykke streger under Joyces uomtvistelige kvaliteter, samtidig med at læserens øjne åbnes for at se danske forfattere i et andet lys. At Danmark også skulle spille en (om end beskednen) rolle for James Joyce, er ligeledes både vigtigt og interessant at få belyst. Men det er ikke blot i de litterære sammenligninger, at *Joyce og Danmark* har sin berettigelse. Gennemgangen af den danske presses modtagelse af Joyce beretter om, at det først er i 1990, hvor kulturturismen afmystificerer det intellektuelle og utilnærmelige ry, som Joyces værker til stadighed har lidt under, at Joyce og særligt *Ulysses* bliver opfattet som tilgængelige. Det er reportager i den danske presse fra den såkaldte *Bloomsday* – den 16. juni 1904, som er den dag, hvor handlingen i *Ulysses* udspilles – og fejringen af James Joyces fødselsdag, der bidrager til en mere afslappet holdning til dette kanoniserede værk. Ydermere viser nedslag i Mogens Boisens oversættelser præcis hvor signifikant og nøje udvalgt hvert enkelt ord er, og giver, ud over respekt for oversætteren, endnu engang et fascinerende indblik i *Ulysses'* enestående kvaliteter.

Her er dog ikke indlæg fra den kæmpende læser. Der er heller ikke guidede vejledninger, der tager én ved hånden og indgiver mod til at overskue og overvinde de litterære forhindringer. Men det er heller ikke denne udgivelses mål at agere læsevejledning for den, der stadig har James Joyce til gode. Nogle artikler benytter sig af så smalle litterære termer, at det kræver visse forkundskaber til litteraturteori og –analyse, mens andre sprudler af umiddelbar læseglæde og Joyce-fascination.

Hvis James Joyce endnu skulle stå uberørt på hjemlige bogreoler giver *Joyce og Danmark* en kærkommen mulighed for endelig at få de glatte bogrygge krakeleret. Man kan efter de veloplagte tekstanalyser ikke undgå at få lyst til at (gen)læse eksempelvis den smukke fyrværkeriscene i *Ulysses'* kapitel 13, nu med Jacobsens *Niels Lyhne* præsenteret. Eller hvad med at nærlæse Aiolos-kapitlet efter Ida Klitgårds bemærkninger om luftigt sproget og vindmetaforik. For ikke at tale om at dykke

ned i Peer Hultbergs mytiske Viborg-verden med Dublin som parallel.

Louise Godt er stud.mag. i Litteraturhistorie ved Aarhus Universitet.